

መስቀል:- በፊደልም በቅርጽም አራትነት ያለው ነው። «ርቡዐ ፕላን ወገጽ» ማለት ነው። መስቀል ሌላም ብዙ ዓይነት ቅርፅ አለው።

ይሁን እንጂ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ዓለሙን በአራቱ መዓዘን ይቀድሰው ዘንድ በቅርጽ መልክ አራትነት ባለው መስቀል ላይ ተሰቀለ። ዛሬም ክርስቲያኑ ዓለም ሁሉ የሚጠቀምበት ይኸው በአራትነት ምዕብን የሆነው መስቀል ነው።

መስቀል አጭር ቃል ነው። ግን ይህ ቃል ሲነገርና ሲሰማ ወደ ክርስቲያን ሰው ልብ ጠልፎ ይገባል፤ ነገር መስቀል ሲዘከር ራስ ዘንበል ይላል፤ እጅ ይንቀሳቀሳል፤ ጣቶች እርስ በእርሳቸው ትእምርተ መስቀል ይሠራሉ። መስቀል በእርሱ ላይ የተሰቀለውን እግዚአ-ስብሐት ክርስቶስን ያሳስባልና።

ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ ና ቅዱስ ያሬድ ዘአክሱም እንደ ተናገሩ «መስቀል መልዕልተ ኩሉ ነገር» መስቀል ከሁሉ ነገር በላይ ነው። እግዚአብሔር ዓለምን ያዳነበት፤ ከጥበብ ሁሉ በላይ የሆነ ጥበብ ነውና።

በመስቀል የእግዚአብሔር አብ፣ የእግዚአብሔር ወልድና የእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ፍቅር ተገለጠ፤ ወልድ በራሱ፣ በአባቱና በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ሰው ሆኖ በመስቀል ላይ ሞቶ አድኖናልና።

በመስቀል የሲኦል መሠረት ተናወጠ፤ ሰውና እግዚአብሔርን ለይቶ የነበረው የኃጢአት መጋረጃ ተቀደደ፤ የጥል ግድግዳ ተናደ፤ ሞት ድል ሆነ፤ የትንሣኤም መንገድ ተከፈተ።

የመስቀሉ ነገር:- በሰው አእምሮ ሊስተዋል የማይችል ረቂቅ ነው። አምላክን ሰው እስከ መሆንና እስከ ሞት ያደረሰውን የሰው ፍቅር ከማንከር በቀር መመርመርና ድርሰ-ነገሩን ማስተዋል አይቻልም። ንግሥት ዕሌኒ የመስቀሉን ነገር ስታሰላስል መልአኩ በተገለጠላት

ቅዱስ መስቀል
ከመጋቤ ብሉይ ሰይፈ ሥላሴ ዮሐንስ

ጊዜ «ስለ ክርስቶስ መስቀል ንገረኝ» አለችው። መልአኩም «እኛ ማኅበረ መላእክት ስለ ክቡር መስቀሉ መነጋገር ጀመርን፤ ግን የመስቀሉ ነገር ለጭብ ነው» አላት። (ቅዱስ ያሬድ ድን)

በመሆኑም ለአንዳንዶች ስንፍና፣ ለሌሎችም ፈተና ሆኖባቸዋል። እንዲሁም እንቅፋት የሆነባቸው አሉ። ለሚያምኑ ግን መስቀል ጥበብና ከፈተና እንደ ወርቅ ነጥረው የሚወጡበት ነው።

መስቀል ሕይወትን ለማጥፋት በተነሡ ጠላቶች ተዘጋጀ፤ ነገር ግን አዲስ ዘለዓለማዊ ሕይወት በመስቀል ተገኘ። መስቀል እውነትን ለመደምሰስ ታስቦ በእውነት ጠላቶች በቀራንዮ ተተክለ። ነገር ግን በመስቀል ለዓለም እውነት ተሰበከ። አይሁድ በመስቀል ላይ የተፈጸመው አሰቃቂ ሞት ሰዎችን ከክርስቶስ እንደሚያርቅና ፈጽሞ እንደሚለይ አስበው ነበር፤ ነገር ግን በመስቀል ላይ

የፈሰሰው የክርስቶስ ደም ዓለሙን ሁሉ ወደ እርሱ አቀረበው። «ከምድር ወደ ላይ ከፍ ባልሁ ጊዜ ሁሉን ወደ እኔ አስባለሁ (፲፪፡፴፪) በማለት መድኅኔዓለም ክርስቶስ በመስቀሉ የሰውን ልጅ ወደ ራሱ አቅርቦታል። እንደዚሁም «ዘበመስቀልክ አቅረ ብክነ ኅብ አቡከ...» በመስቀልህ ወደ ባሕርይ አባትህ ያቀረብኸን አንተ ነህ፤ እንደ ተባለ በመስቀሉ ላይ በፈጸመው መሥዋዕትነት ከእግዚአብሔር አብ ዕርቅንና ሰላምን እንድናገኝ አድርጓል።

ስለዚህ መስቀል የደስታችን፣ የነፃነታችን፣ የዕርቃችንና የሰላማችን ምልክት በመሆኑ ለመስቀል ክብርን እንሰጣለን፣ እንሰግዳለን። እነ ቅዱስ ዮሐንስ አፈ ወርቅ ስለ መስቀል ኃይል የመስከሩትን እኛም እንመሰክራለን እንዲህ እያልን:-

- «መስቀል የክርስቲያኖች ተስፋ ነው፤
- መስቀል የሙታን ትንሣኤ ነው፤
- መስቀል የሙሉን ሙሉ ነው፤
- መስቀል ተስፋ ቅቡፃን ነው፤
- መስቀል ትንቢተ ነቢያት ነው፤
- መስቀል ስብከተ ሐዋርያት ነው፤
- መስቀል ክብረ ሰማዕት ነው፤
- መስቀል የጻድቃን ሞገስ ነው፤
- መስቀል የመነኮሳት ጽሑፍ ነው፤
- መስቀል የደናግል ንጽሕና ነው፤
- መስቀል የቤተ ክርስቲያን መሠረት ነው፤

መስቀል የዓለም ሰላም፣ መረጋጋትም ነው።» (ግብረ ዮሐንስ አፈ ወርቅ ቅፅ ፪)

እንደ ሊቁ አባባል:- የነቢያት ሁሉ የትንቢታቸው ዓላማ ክርስቶስ በሕማመ መስቀሉ፣ በሞተ መስቀሉ ዓለምን እንደሚያድን ነበር። «...በሚያለቅሱና በሚተክዙ ሰዎች

ግንባር ላይ ምልክት ጻፍ አለው፤ ... ምልክቱ ወደ አለበት ሰው ሁሉ አትቅረቡ...» አላቸው (ሕዝቅ. ፱፥፱-፳) የዚህም ትንቢት ፍካሬ መስቀል ነው። ምልክት ማለት በዕብ ራውያን ቋንቋ ታው ማለት ነው። ታው የተባለ የዕብራይስጥ መጨረሻ ፊደል ሲሆን ቅርፁ የመስቀል ዓይነት ነው።

የሐዋርያትም የሰብከታቸው መነሻና መድረሻ «ንሕነስ ንሰብክ ክርስቶስህ ዘተሰቅለ» እኛስ የተሰቀ ለውን ክርስቶስን እንሰብካለን የሚለው ስረይ ነው። (፩ቆሮ.፩፥፳፫)

ንጉሠ ሰብሐት ክርስቶስን በመስ ቀል ላይ የሰቀሉ ሰዎች ክርስቶስንና ተከታዮቹን ሁሉ እስከ መጨረሻ ያሸነፉ መስሏቸው ነበር። ይሁን እንጂ በክርስቶስ የሚያምኑና በመስቀሉ መንገድ እርሱን የሚከተሉ ሁሉ ሰይጣናትንና ክፉ ምኞቶችን፤ የመስቀል ጠላቶችንም በየጊዜው ድል ሲያደርጉ ኖረዋል፤ ይኖራሉም። የመስቀሉን ኃይል ደጋግሞ የሚያነ ሳው አፈ ወርቅ እንዲህ ይላል፡-

«ክፉ መንፈስ የተመታበትንና የቆሰሰበትን ሰይፍ ካየ ወደባለ ሰይፍ ሲገባ አይሆንም። ይህ ሰይፍ ሰይጣን የተመታበት መስቀል ነው። ስለዚህ ማንም የመስቀል ምልክትን ለማድረግ አይፈር በቤታችን፤ በግድግዳችን፤ በበራችን፤ በግንባ ራችን፤ በደረታችን፤ በጣታችንና በክንዳችን የመስቀል ምልክት ይትረን። ምክንያቱም መስቀሉ፡-

ድላችን ነው፤ ከተሰጡን በረከቶች ሁሉ ታላቁ በረከት ነው፤ ነፃነታችን ነው፤ ዘመራ ዘውዳችን ነው፤ ...የቤተ ክርስቲያን ጌጥ ነው። በመሆኑም መስቀሉን በአእምሮአችሁ እንደ ማሕተም አትሙት።» (ግብረ ዮሐንስ አፈ ወርቅ ቅፅ ፯)

በዚህ ቅዱስ አባትና በሌሎችም ቅዱሳን አባው ትምህርትና ምክር መሠረት የቅድስት ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ምእመናን ሁሉ ማንኛውንም ተግባር፤ ጸሎትን፤ ምግብን፤ ጉዞን ከመጀመር በፊትና በኋላ ባትእምርተ መስቀል ያማትባሉ፤ በፈተና፤ በጎዘንና በሕመም ጊዜ፤ ክፉ አሳብ

በሚመጣ ጊዜ በትእምርተ መስቀል በማማተብ ይከላከላሉ። ይህንም የሚያደርጉት መስቀሉን በከበረ ደሙ በቀደሰው በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሁሉን ቻይ ርዳታው በመታመን ነው።

ቅዱስ ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ፡- «ቅዱስ መስቀልን በሰውነቱ ክፍሎች ሁሉ እሸከማለሁ፤ መስቀል በጉዞዬ ሁሉ ከእኔ ጋር ነው፤ መስቀል በፊቴ ነው፤ መስቀል በልቤ ውስጥ ነው» ይላል። (ጎርጎርዮስ ቅፅ ፱)

የሊቁ ነገረ መስቀል በአንድ በኩል ሕግምና መከራን ቢያመ ለከትም በቀጥታ ዕፀ መስቀሉንም የሚያመለክት መሆኑ ግልጥ ነው። ቅዱሳን አበው መስቀል ይዘውና አስይዘው ይጓዛሉና። «ለባስያነ መስቀል» ስለሆኑ ልብሰቸውም፤ አክሊላቸውም፤ በትረ ክህነታቸውም ባለ ትእምርተ መስቀል ነውና።

ቅዱስ መስቀል፡- የክርስቶስ አካል የተቸነከረበት፤ ደሙ የነጠበ በት ስለሆነ ታላቅ ኃይል በመሥራቱ እናከብረዋለን፤ እንሳለመዋለን፤ የአክብሮት ወይም የፀጋ ስግደት እንሰግድለታለን።

ቅድስት ቤተ ክርስቲያናችን በዓመት ሁለት ጊዜ በመጋቢት ፲ ቀንና በመስከረም ፲፯ ቀን ልዩ ሥነ ርዕድ አቅርቦት አከብረዋለች። መጋቢት ፲ ቀን ንግሥት ዕሌኒ በ፫፻፳፯ (፫፻፴፭) ዓ.ም መስቀሉን ከተቀበረበት አስቆፍራ ያገኘችበት ሲሆን መስከረም ፲፯ ቀን፡-

- ሀ. ቤተ ክርስቲያኑ ተሠርቶ ቅዳሴ ቤቱ የተከናወነበት፤
- ለ. ቅዱስ መስቀሉ ከኢየሩሳሌም በ፯፻፵፩ ዓ.ም በፋርሳውያን ከተዘረፈ በኋላ በሕርቃል ንጉሠ ቁስጥንጥንያ በመስከረም ፲ ቀን ፯፻፳፰ ዓ.ም ወደ ቁስጥንጥንያ የገባበት፤
- ሐ. ሕርቃል በመስከረም ፲፬ ቀን ፯፻፳፱ ዓ.ም ንግሥት ዕሌኒ በጎል ጎታ አሠርታ የነበረውን ቤተ ክር ስቲያን አሳድሶ መስቀሉን ያስገባ በት ስለሆነ ነው። (መስከረም ፲፬ ስጎርጎርዮሳዊ አቆጣጠር ነው)

በመስከረም ወር ቀኑ ይለያይ እንጂ የምሥራቅና የምዕራብ አብያተ

ክርስቲያናት ሁሉ ቅዱስ መስቀሉን ያከብራሉ። ይህም የሆነው በብያሜ ነው። መስቀሉ የተገኘበት መጋቢት ወርጎ ጸም ስለሆነ በመስከረም እንዲ ከበር መወሰኑ በስንክሳር ተገልጦአል።

ይሁን እንጂ የመስከረም ያህል በአደባባይ ባይሆንም በመጋቢትም መከበሩ አልቀረም። መስከረም ፲፯ ቀን የመስቀል በዓል ልዩነት ብሔራዊ መሆኑ፤ ደመራውና የችቦው መብ ራት ነው። ይህም ትውፊታዊ መሠ ረት አለው።

ዕሌኒ መስቀሉ የተቀበረበትን ቦታ ለማወቅ ደመራ ደምራ፤ ዕጣን ጨምራ በእሳት አቀጣጥላ ጢሱ እንደ ቀስት ያመለከተበትን ቦታ በመቆፈር መስቀሉን አውጥታለች። የመስቀሉም መገኘት ዜና ለልጇ ለቄሣር ቆስጠ ንጢናስ ይደርሰው ዘንድ ከኢየሩ ሳሌም እስከ ቁስጥንጥንያ በየተራራው መብራት እንዲበራ አድርጋለች ይህም የዘመኑ የዜና ማሠራጫ ዘዴ ነበር። በዚሁ መሠረት ቤተ ክርስቲ ያናችን የታሪኩን ድርጊት በሥዕል ገልጣ መስቀልን ታክብራለች።

በአንዳንድ አካባቢ ደመራው በሌሊት ሲቀጣጠል በአዲስ አበባና በሌሎች ከተማዎች ማታ በዋዜማው ይቀጣጠላል። ዋዜማና ዕለት አንድ በመሆኑ ልዩነቱ የጎላ አይደለም።

በከተማ በዋዜማ መከበሩ በተለይ በነገሥታት ዘመን የክብር ዘበኛ፤ የጦር ሠራዊትና ብሔራዊ ጦር ልዩ ሰልፍ ያደርግ ስለነበር ሌሊት የማያመች መሆኑ ታስቦ ነው። በገጠሩ ግን ይህ ዓይነቱ ሥነ-በዓል ስለማይ ደረግ በሌሊት ወይም ሲነጋ ደመራው ተቀጣጥሎ በዓሉ ይከበራል።

ይሁን እንጂ በቤተ ክርስቲያናችን የመስቀል ክብር በዓመትና በወር አይወሰንም፤ ነገረ መስቀል የማይወ ሳበት ዕለትና ሰዓት የለም። የክብረ መስቀል ድርሻ የሌለበት ሥርዓተ ማኅ ሌት፤ ሥርዓተ አምልኮትና ሥርዓተ ጸሎት የለም። የሰው ልጆች ሁሉ የበደል ካሳ በመስቀል ተፈጽሞአልና።

